

Pandemi Sonrası Sağlıklı Yaşama Odaklanma: Konaklama İşletmeleri Çalışanlarının Sigara Tüketimi Üzerine Bir Araştırma

Focusing on Healthy Living After the Pandemic: A Study on Cigarette Consumption of Hospitality Business Employees

Betül GARDA *

ÖZ

Bu çalışmada konaklama işletmeleri çalışanlarının sigara kullanım alışkanlıklarının incelenmesi, sigara içme alışkanlığının deseninin ortaya çıkarılması ve sigara içme alışkanlığı ile işyeri performansı arasında bir bağlantının olup olmadığının sorgulanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda yapılan anketler Konya'daki 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmeleri çalışanlarına uygulanmış, yapılan incelemeler sonucunda 200 geçerli anket formu değerlendirilmiştir. Toplanan veriler sınıflandırılarak Ki Kare anlamlılık, korelasyon, frekans dağılımı analizleri uygulanmış, ortalama, medyan, standart sapma gibi istatistiksel göstergeler de dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda konaklama işletmelerinde çalışanların büyük bir bölümünün sigara kullandıkları, sigara içme durumunun lise ve üniversite mezunlarında çok yüksek olduğu, eğitim, gelir ve yaş yüksekliğinin çalışanların sigara harcamalarında artışa sebep olduğu, kadınların erkeklere oranla daha az sigara içtikleri ancak mola sürelerinin uzun olduğu, erkeklerin ise, daha sıklıkla molaya çıktıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışmada sigara içme ile performans arasında doğrusal bir ilişki olduğuna dair bir bulgu elde edilmemiştir. Diğer yandan araştırmada sigara içmeyen grubun da sigara içenlerde iş kaybı ya da performans düşüklüğü gözlemediğine dair bir yargının olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, bu çalışmada otel çalışanlarının sigara içme ya da içmeme durumunda performansta bir değişme olacağı konusunda iddia edilen görüşlerin doğru olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu araştırma sigara alışkanlığının zararlarını ve verimliliğe olan etkilerini tekrar vurgulayarak işyerlerinde farkındalık oluşturulması, işyerinde önlem programlarının oluşturulması açısından değer taşımaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Konaklama işletmeleri, Mesleki stres, Sigara kullanım alışkanlığı, Verimlilik

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the smoking habits of the employees of accommodation establishments and to question whether there is a relationship between smoking habits and workplace performance. In this context, the questionnaires were applied to the employees of 4- and 5-star accommodation establishments in Konya, and as a result of the examinations, 200 valid questionnaires were evaluated. The collected data were classified and Chi-square significance, correlation, frequency distribution analyzes were applied, and statistical indicators such as mean, median, and standard deviation were considered. As a result of the study, most of the employees in accommodation establishments smoke, smoking status is very high in high school and university graduates, education, income, and high age cause an increase in the cigarette expenditures of the employees, women smoke less than men, but the break times of women are longer, and men's It has been determined that they take a break more frequently. In addition, there has been no evidence of a linear relationship between smoking and performance in the study. On the other hand, in the study, it was seen that there was no judgment that the non-smoker group observed job loss or poor performance in smokers. Therefore, in this study, it has been concluded that the claims that there will be a change in performance in case of smoking or non-smoking of hotel employees are not true. This research is valuable in terms of raising awareness in workplaces and creating prevention programs in the workplace by emphasizing the harms of smoking habit and its effects on productivity.

KEYWORDS

Accommodation businesses, Occupational stress, Smoking habits, Productivity

Makale Geliş Tarihi / Submission Date	Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance
22.06.2022	07.07.2022
Atf	Garda, B. (2022). Pandemi Sonrası Sağlıklı Yaşama Odaklanma: Konaklama İşletmeleri Çalışanlarının Sigara Tüketimi Üzerine Bir Araştırma. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 25 (25. Yıl Özel Sayısı), 335-349.

GİRİŞ

Modern toplumlardaki yoğun iş temposu ve çalışma ortamlarındaki stres, zihinsel ve fiziksel hastalıkların artmasına neden olmaktadır. Jahn ve diğerleri çalışmalarında (1995), farklı meslek gruplarında iş stresini; hipertansiyon, kardiyovasküler hastalıklar, depresyon, psikosomatik semptomlar, akciğer kanseri ve diğer solunum bozuklukları ile ilişkilendirmiştir. Bu ilişkilendirmenin temeli, modern mesleki stres teorilerinin incelendiği çalışmalardan tespit edilen iki faktöre dayanmaktadır (Head, ve diğerleri, 2004; Siegrist & Rödel, 2006; Burke, 2007; Ortega, ve diğerleri, 2007; Morikawa, ve diğerleri, 2014; Burr, ve diğerleri, 2016; Trudel, ve diğerleri, 2017; Sushanthi, ve diğerleri, 2022):

- a) Mesleki gerilim ve stres nedeniyle, bireyin nöroendokrin ve bağışıklık sistemini zayıflatan patojenlere karşı direncinin azalması veya hastalık mekanizmalarının doğrudan uyarılması,
- b) Stresle başa çıkmak için bilinçli veya alışkanlık gereği sigara ve alkol tüketimi gibi sağlıksız davranışlara yönelmek.

Kassel ve diğerleri (2003) sigara içmenin, stres ile bağlantısını inceledikleri çalışmalarında, neredeyse tüm sigara tiryakilerinin, sigaranın sakinleştirici ve rahatlatıcı bir özelliği olduğunu iddia ettiklerini tespit etmişlerdir. Dolayısıyla sigara ve iş yükünün neden olduğu stres arasında bireylerin kullandıkları stres ile başa çıkma yöntemlerine göre doğrudan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sigara içmenin başlangıç, sürdürme ve bırakıp geri başlama dönemlerinin ayrıntılı olarak araştırıldığı çalışma, stresin olumsuz etkileri ve sigara arasındaki bağlantıya neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması ile ilgili çeşitli çözüm önerileri ile sonuçlandırılmaktadır. Diğer taraftan nadiren veya yoğun sigara içen çalışanların maruz kaldığı mesleki stres üzerine odaklanan Siegrist ve Rödel'in çalışmasında (2006), işyerinde psikososyal stres ile sağlık riski davranışı, özellikle sigara içimi, alkol tüketimi ve aşırı kilo arasındaki ilişkilere ilişkin mevcut bilgileri talep kontrol modeli ve çaba ödül dengesizliği modeli çerçevesinde tartışılmaktadır. 1989 ve 2006 yılları arasında yapılan 46 çalışmanın incelendiği araştırmada, iş stresi ve sağlık riskine neden olan sigara, alkol gibi alışkanlıklar arasında tutarlı bir ilişki olduğu, özellikle erkeklerde daha yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Otel, motel, tatil köyü, pansiyon, kamping, apart otel, oberj, hostel gibi işletmelerin oluşturduğu konaklama endüstrisinde çalışmak, genellikle stresli bir meslek olarak kabul edilmektedir. Bu stresin ana nedeni, hizmet sektöründe müşteri memnuniyetinin sağlanmasında talebi oluşturan bireylerin öznel yargılarının ön plana çıkmasıdır (Köylüoğlu, ve diğerleri, 2020). Ağırlama sanatının incelikleri ve toplumdaki bireylerin mesleğe bakış açısı gözönüne alındığında, her işyerinde olan ortak stres faktörlerinin konaklama sektörünün bazı çalışanlarında arttığı gözlemlenmektedir. Çünkü, özellikle gelişmekte olan ülkelerde konaklama endüstrisi, mevsimsellik özelliği nedeniyle spesifik bir meslek olarak görülmeyen, yani iş özerkliği eksikliği olan, düşük ücret politikasının ve düşük yetki devrinin olduğu, aynı zamanda çalışma koşulları üzerinde kontrol ve terfi beklentileri eksikliği bulunan güvencesiz bir iş olarak kabul edilmektedir (Gamperiene, ve diğerleri, 2006; Walters & Raybould, 2007). Ayrıca, ağırlama endüstrisi çalışanları uzun çalışma saatleri, gürültü, vardiyalı çalışma ve pasif içicilik gibi fiziksel stres faktörlerine ve ağır iş yükü ve görev çeşitliliği gibi psikososyal stres faktörlerine maruz kalmaktadırlar (Krakowiak, ve diğerleri, 2020).

Sigara ve tütün kullanımı küresel bir sağlık sorunu ve büyük bir ekonomik külfet oluşturmaktadır. Dünya çapında yaklaşık 1,1 milyar sigara kullanıcısı bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütüne göre, doğrudan tütün kullanımı dünyada yılda 8 milyon (WHO, 2022), Türkiye'de 80 bin (DHA, 2021) civarında ölüm ile ilişkilidir. 2020 yılında dünya nüfusunun %22,3'ü, erkek nüfusunun %36,7'si ve kadın nüfusunun %7,8'i tütün kullanmıştır (WHO, 2022). Bu rakamlar Türkiye'de sigaraya bağlı ölümlerin COVID-19 pandemisine bağlı ölümlerden 4 kat daha fazla olduğunu göstermektedir (DHA, 2021). Dünya Sağlık Örgütü ve Dünya Akciğer Vakfı'nın katkılarıyla hazırlanan Tütün Atlası'na göre, Türkiye'de sigara nedeniyle ölüm oranı, erkeklerde %31, kadınlarda %12 ile Kuzey Kore'nin ardından dünyada ikinci sıradadır. Ancak aynı zamanda Türkiye, Tütün Atlasına göre, sigara karşıtı fotoğraflı uyarı sistemini %65 ile en iyi uygulayan ülkeler arasındadır. Türkiye'de Dünya Sağlık Örgütünün sigara ile ilgili uygulanmasını tavsiye ettiği vergi oranları, sigara karşıtı tanıtım ve reklam kampanyaları, kapalı alanlarda sigara içme yasağı gibi önerileri titizlikle uygulanmaktadır (BBC, 2019).

Küresel ekonomi açısından bakıldığında sigara kullanımının, iş yeri verimliliğinde bozulma şeklinde önemli olumsuz toplumsal sonucu olduğu da dikkat çekmektedir. İşyerlerinde tütün kullanımından kaynaklanan iki tür işveren maliyeti bulunmaktadır. Doğrudan maliyetler sağlık hizmetleri kapsamında değerlendirilen sağlık yardımı, maluliyet ve personel tazminatı için yapılan ödemeleri içerir. Dolaylı maliyetlere ise yedek eleman kullanımına ilişkin maliyetler, fazla mesai giderleri, devamsızlıkla ilgili verimlilik kayıpları ve çalışanların üretkenlik kayıpları örnek olarak verilebilir. Araştırmalar sigara içmenin üretkenliği olumsuz etkilediğini, duman molaları ve devamsızlık nedeniyle çalışma süresini düşürdüğünü

göstermektedir. Çünkü, nikotin güçlü bir bağımlılık yarattığı için bağımlı kişinin “sigara içme atağı” yaşadığı sırada, işine konsantre olma oranı düşmektedir. Ayrıca, bağımlı sigara içtikten sonra 30 dakika içinde fiziksel ve psikolojik olarak yoksunluk hissini tekrar yaşamaya başlayabilmektedir. Bu durum verimliliği ve üretkenliği olumsuz yönde etkileyecektir. Sigara içenlerin gün içindeki ortalama iş saati kaybı 1 saat civarındadır. Eğer işyerindeki sigara içme alanı çalışma alanından uzaksa bu süre daha da artmaktadır. 9 bin işçi üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, sigara kullananların işletmelere olan maliyetinin, alkol bağımlısı veya aile sorunlarından daha fazla üretkenlik kaybına neden olduğu görülmüştür (Rasmussen, ve diğerleri, 2005; American Cancer Society, 2020; BePositive, 2022).

Özellikle devlet teşviklerinin ve farmakoterapi müdahaleleri içeren sigara bırakma programlarının yaygın olduğu ülkelerde işverenler, verimliliği artırmak için bu tip uygulamalara yatırım yapmaktadırlar. Bu programları uygulamanın bir maliyeti olmasına rağmen, işverenler çalışanların sigarayı bırakması sonucu doğrudan ve dolaylı maliyetlerden daha fazla tasarruf etmektedirler (Jackson II, ve diğerleri, 2007). Fakat tüm bu olumlu bulgulara rağmen, dünya çapında işyerinde sigara bırakma programlarının başarı oranları beklenilenden düşük seyretmekte ve sigara içme oranı pek çok ülkede yükselmeye devam etmektedir (World Health Organization, 2008).

Başarılı sigara bırakma programlarının bütünsel açıdan topluma ve işverenlere olan somut değerini vurgulamak amacıyla sigara içmenin işyeri verimliliği üzerine etkisini araştırmak önemli bir olgudur. Bu sebeple çalışmada, otel çalışanlarının sigara içme alışkanlıklarının incelenmesi, sigara içme alışkanlığının deseninin ortaya çıkarılması ve sigara içme alışkanlığı ile işyeri performansı arasında bağlantılar olup olmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Sonuç olarak, konaklama işletmelerinde çalışan personelin sigara kullanım alışkanlıklarının incelenmesi, hizmet kalitesi ve verimliliğin artırılması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, gelecekte yapılması planlanan araştırmalara fayda sağlayacaktır.

1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada amaç otel çalışanlarının sigara içme alışkanlıklarının incelenmesi, sigara içme alışkanlığının deseninin ortaya çıkarılması ve sigara içme alışkanlığı ile işyeri performansı arasında bir bağlantının olup olmadığının sorgulanmasıdır. Bu bağlamda araştırmada çalışanların sigara içmeye başlama yaşı, sigara için aylık giderleri, günlük sigara tüketimleri, sigara içerken işyerlerinde harcadıkları zaman, mola sıklıkları, işyerlerinde sigara içmek için özel alana sahip olup olmadıkları, sigarayı bırakmayı düşünüp düşünmedikleri, işyerlerinde sigara içmelerinin müşteriler üzerindeki etkileri, sigara içmek için ayırdıkları zamanın öz benliklerinde ve çalışma arkadaşları üzerinde etkileri, işyerlerinin sigara içen çalışanlara yönelik tutumları araştırılmıştır.

Bu araştırma sigara alışkanlığının zararlarını ve verimliliğe olan etkilerini tekrar vurgulayarak işyerlerinde farkındalık oluşturulması, işyerinde önlem programlarının oluşturulması açısından değer taşımaktadır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtlılığı

Bu araştırma kapsamı Konya’da faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmeleri çalışanlarından oluşmaktadır. Sigara kullanma alışkanlıklarının sorgulandığı anketin sadece konaklama işletmesi çalışanlarına uygulanması araştırmanın kısıtını oluşturmaktadır. Sonuçlar ağırlama endüstrisi kapsamında genellenebilir. Diğer illerde ve diğer hizmet sektörlerinde, sigara kullanımı ve verimlilik ilişkisinin sorgulanması durumunda anket uygulamasının tekrarlanıp sonuçların birlikte yorumlanması gerekmektedir.

1.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemi Konya’daki 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmeleridir. Büyük ölçekteki bir veriye kolay ve hızlı bir ulaşım için anketin katılımcıları basit örnekleme metodu ile seçilmiştir (Nakip & Yaraş, 2016). Verilerin toplanması yüzyüze anket yöntemi ile yapılmış, toplanan veriler incelenerek 200 geçerli anket elde edilmiştir.

Araştırmada veri toplama amacıyla kullanılan anketin ilk bölümünde çalışanların demografik bilgileri 5 soru ile sorgulanmıştır. Anketin ikinci bölümü ise 1 tanesi evet-hayır, 8 tanesi çoktan seçmeli olmak üzere 9 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümde çalışanların sigara içme alışkanlıkları, başlama yaşları, sigara için harcama tutarları, işyerinde sigara içmek için tükettikleri zaman, mola sayısı ve tükettikleri sigara miktarı sorgulanmış, sigarayı bırakmayı düşünüp düşünmedikleri sorgulanmıştır. Anketin üçüncü bölümünde 5-li likert tipi 10 soru sorulmuş, bu sorularda katılımcıların yanıtları “Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde alınmıştır.

Anket 19.03.2022 ve 31.03.2022 tarihleri arasında yüz yüze anket yöntemiyle Konya'daki 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmelerinin çalışanlarına uygulanmış, yapılan inceleme ve ayıklamalar sonucunda 200 anket formu değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Toplanan veriler sınıflandırılarak, ki kare anlamlılık, korelasyon, frekans dağılımı analizleri SPSS 22 programı ile uygulanmıştır. Ortalama, medyan, standart sapma gibi istatistiksel göstergeler de dikkate alınarak sonuçlar yorumlanmış ve tespitler yapılmıştır.

2. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmada konaklama işletmelerinde ön büro, mutfak, yiyecek-içecek, kat hizmetleri ve diğer personel ile uygulanan anket çalışmasıyla 200 veri elde edilmiştir. Veriler SPSS 22 paket programıyla analiz edilerek aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

2.1. Betimleyici İstatistikler ve Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Grup	Alt grup	Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	88	44,0
	Erkek	112	56,0
Yaş	18 ve altı	27	13,5
	19-25	87	43,5
	26-34	57	28,5
	35-45	22	11,0
	46 ve üstü	7	3,5
Eğitim	İlköğretim	7	3,5
	Lise	89	44,5
	Lisans	98	49,0
	Master/Doktora	6	3,0
Aylık Gelir	4250TL ve altı	69	34,5
	4251-5750TL	96	48,0
	5751-7250TL	26	13,0
	7251TL ve üstü	9	4,5
Departman	Önbüro	43	21,5
	Mutfak	51	25,5
	Yiyecek&İçecek	44	22,0
	Kat hizmetli	27	13,5
	Diğer	35	17,5
	Toplam	200	100,0

Tablodan görüldüğü üzere çalışanların oluşturduğu bağımsız gruplardaki kişi sayıları analiz sonuçlarının geçerliliği için yeterli sayıdadır. Kadın-erkek dağılımı dengelidir, yaş grupları içinde 19-25 yaşta olan çalışanlar ağırlık oluşturmaktadır. Lise ve lisans mezunlarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Aylık gelire göre alt ve orta grup çalışanlar %80'inden fazlasını oluşturmaktadır. Departmanlara göre dağılımda departmandaki personel sayısı ile doğru orantılı ve dengelidir.

2.2. Yorumlayıcı İstatistikler ve Bulgular

2.2.1.Çalışanların Sigara İçme Alışkanlığı ve Bu Alışkanlığın Deseni

Çalışanların sigara içme alışkanlıklarının araştırılmasına öncelikle sigara içen ve içmeyenlerin belirlenmesi ile başlanmıştır. Veriler incelendiğinde çalışanların %84,5'i (169 çalışan) "Halen içiyorum" diyerek sigara kullanımına devam ettiklerini belirtmiştir. Bu oran oldukça yüksektir. "Hiç içmedim" diyenlerin oranı %2, "Bir kere denedim" diyenler ile "Bıraktım" diyenlerin oranı sırasıyla %5,5 ve %8'dir.

Tablo 1'deki demografik grupların sigara içip içmeme konusunda farklılık gösterip göstermediği araştırılmış, Ki kare anlamlılık testi uygulanarak söz konusu grupların alt grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit edilmiştir.

Cinsiyet, Yaş, Gelir ve Departman gruplarında sigara alışkanlıklarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Fakat, eğitim düzeyine göre oluşturulan alt grupları arasında sigara içme davranışının anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. İlgili analiz sonuçları Tablo 2 ile verilmiştir.

Tablo 2. Çalışanların Eğitim Düzeyine Göre Sigara İçme Davranışı

Grup	Alt grup	Sigara içme davranışınız nedir?				
		Halen içiyorum	Bıraktım	Birkaç kere denedim	Hiç içmedim	Toplam
Eğitim	İlköğretim	3	4	0	0	7
		42,9%	57,1%	0,0%	0,0%	100,0%
	Lise	72	8	7	2	89
		80,9%	9,0%	7,9%	2,2%	100,0%
	Lisans	90	3	4	1	98
		91,8%	3,1%	4,1%	1,0%	100,0%
	Y.Lisans/ Doktora	4	1	0	1	6
		66,7%	16,7%	0,0%	16,7%	100,0%
Toplam		169	16	11	4	200
		84,5%	8,0%	5,5%	2,0%	100,0%

Eğitim düzeyine göre İlköğretim, Lise, Lisans ve Yüksek Lisans/ Doktora alt grupları arasında sigara içme alışkanlığının birbirinden anlamlı olarak farklılaştığı uygulanan Ki kare anlamlılık analizinde ortaya çıkmıştır ($p=0,000<0,050$). Bu farklılık; Lise ve Lisans mezunu alt gruplarında olan çalışanlarda “Halen İçiyorum” yüzdelerinin diğer alt gruplara göre oldukça yüksek olması, bu alt gruplarda “Bıraktım” diyenlerin oranının da oldukça düşük çıkması tablodaki verilerden belirlenmiştir.

Araştırmada çalışanların demografik gruplara göre sigaraya başlama yaşında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiş, sadece gelir gruplarında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. İlgili analiz sonuçları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışanların Sigaraya Başlama Yaş İstatistikleri

Grup	Alt grup	Sigaraya kaç yaşında başladınız?				
		18 yaş altı	19-25 Yaş	26-34 Yaş	35 ve üstü	Toplam
Gelir	4250 TL ve altı	49	17	0	0	66
		74,2%	24,6%	0,0%	0,0%	100,0%
	4251-5750 TL	50	42	3	1	96
		52,1%	43,8%	3,1%	1,0%	100,0%
	5751-7250 TL	12	12	2	0	26
		46,2%	46,2%	7,7%	0,0%	100,0%
	7251 TL ve üstü	2	6	0	0	8
		25,0%	66,7%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		117	77	5	1	196
		58,5%	38,5%	2,5%	,5%	100,0%

Toplam satırında görüldüğü üzere sigara içen çalışanların %97’si sigara alışkanlıklarını 25 yaşından önce edindiklerini belirtmişlerdir. Uygulanan Ki kare anlamlılık analizinde $p=0,036<0,05$ olarak bulunduğundan gelir grupları arasında sigaraya başlama yaşı anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Gelir seviyesi düşük olan alt gruptan yüksek olan alt gruba doğru gidildikçe 18 yaş ve altında sigaraya başlama oranlarının azalması 4250 TL ve altında geliri olan grupta 18 yaş altında sigaraya başlama oranı %74,2 iken 7251 TL ve üstü geliri olan gruptakilerde 18 yaş altında sigaraya başlayanlar %25’e düşmekte) tablodaki verilerden belirlenmiştir. Erkeklerin aylık sigara giderlerinin kadınlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Çalışanların aylık sigara harcama tutarları ile ilgili yanıtların analizleri aşağıdaki tablodadır.

Tablo 4. Çalışanların Aylık Sigara Tüketim Harcamaları

Grup	Alt grup	Aylık sigara harcamanız TL?					
		300 TL ve altı	301-450 TL	451-600 TL	601 TL ve üzeri	Toplam	
Cinsiyet	Erkek	11	36	49	15	111	
		9,9%	32,4%	44,1%	13,5%	100,0%	
	Kadın	32	31	20	2	85	
		37,6%	36,5%	23,5%	2,4%	100,0%	
Yaş	46yaş ve üzeri	0	0	7	0	7	
		0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%	
	35-45yaş	1	6	10	4	21	
		4,8%	28,6%	47,6%	19,0%	100,0%	
	26-34yaş	6	23	23	5	57	
		10,5%	40,4%	40,4%	8,8%	100,0%	
	19-25yaş	20	34	25	7	86	
		23,3%	39,5%	29,1%	8,1%	100,0%	
	18yaş ve altı	16	4	4	1	25	
		64,0%	16,0%	16,0%	4,0%	100,0%	
	Eğitim	Y.Lisans/ Doktora	0	1	3	1	5
			0,0%	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
Lisans		16	33	37	11	97	
		16,5%	34,0%	38,1%	11,3%	100,0%	
Lise		27	32	23	5	87	
		31,0%	36,8%	26,4%	5,7%	100,0%	
İlköğretim		0	1	6	0	7	
		0,0%	14,3%	85,7%	0,0%	100,0%	
Gelir	4250 TL ve altı	1	2	4	1	8	
		12,5%	25,0%	50,0%	12,5%	100,0%	
	4251-5750 TL	2	8	12	4	26	
		7,7%	30,8%	46,2%	15,4%	100,0%	
	5751-7250 TL	16	33	40	7	96	
		16,7%	34,4%	41,7%	7,3%	100,0%	
	7251TL ve üstü	24	24	13	5	66	
		36,4%	36,4%	19,7%	7,6%	100,0%	
Toplam	43	67	69	17	196		
	21,9%	34,2%	35,2%	8,7%	100,0%		

Çalışanların %70'e yakını sigara tüketimi için aylık 300 ila 601 TL arasında harcama yapmaktalar. Alt gruplar arasında uygulanan Ki kare anlamlılık analizinde;

- Kadın ve erkekler arasında sigaraya harcamaları anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p=0,000 < 0,05$) Bu farklılık; kadınların çoğunluğunun (%37,6) aylık sigara harcamasının 300 TL ve altında olması, buna karşın erkeklerde bu oran %44,1 ile 451-600 TL arasında olması,
- Yaş grupları arasında sigara harcamaları anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p=0,000 < 0,05$). Bu farklılık; yaş grupları yükseldikçe sigara harcamalarının artması,
- Eğitim grupları arasında sigara harcamaları anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($p=0,021 < 0,05$). Bu farklılık; eğitim düzeyi ilköğretimden yüksek lisans/doktora seviyesine doğru yükseldikçe sigara harcamaları 450-600 TL olan gruptaki çalışan yüzdelерinin artması,
- Gelir grupları arasında sigara harcamaları anlamlı farklılaşmaktadır ($p=0,022 < 0,050$). Bu farklılık; gelir düzeyi arttıkça sigara harcamaları 450-601 TL olanların toplamının yüzdesinin artması tablodaki verilerden belirlenmiştir.

Çalışanların günlük sigara tüketim miktarları, aralıkları ve süreleri ile ilgili anket sorularına verdikleri yanıtların Ki kare anlamlılık analizi sonucunda yaş, eğitim durumu, aylık gelir ve departmanlarına göre anlamlı

farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, kadın ve erkekler arasında yapılan analizde tüketim alışkanlıklarının anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Analiz verileri tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Çalışanların Sigara Kullanma Sıklıkları

Grup	Mesai saatlerinde kaç adet sigara içiyorsunuz?				Mesai saatlerinde ne kadar arayla sigara içiyorsunuz?				Mesai saatlerinde bir sigarayı ortalama ne kadar süreyle içiyorsunuz?				
	0-10 adet	11-20 adet	21-40 adet	41 ve üzeri	Her saat	2-3 saat	Molada	Hiç içmem	0-3 dk	4-7 dk	8-12 dk	13dk ve üzeri	Toplam
Erkek	61	42	7	1	42	48	19	2	36	60	13	2	111
	55%	38%	6%	1%	38%	43%	17%	2%	32%	54%	12%	2%	100,0%
Kadın	65	16	4	0	8	34	42	1	12	45	27	1	85
	76%	19%	5%	0%	9%	40%	49%	1%	14%	53%	32%	1%	100,0%
Toplam	126	58	11	1	50	82	61	3	48	105	40	3	196
	64%	30%	6%	1%	26%	42%	31%	2%	24%	54%	20%	2%	100,0%

Tabloda yer alan anketin üç sorusu için yapılan Ki kare analizinde için p değerleri sırasıyla 0,016; 0,001 ve 0,000 bulunmuştur. Bu değerler 0,050’den küçük olduğundan cinsiyete göre sigara içme miktarlarında, sigara içme sıklıklarında sigara içme sürelerinde kadın ve erkekler arasında anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Bu farklılığın; erkeklerin mesai saatlerinde kadınlardan daha fazla sayıda ve daha sık aralıklarla sigara içtikleri, fakat bir sigarayı ortalama 8-12 dakikada içen kadın yüzdesinin erkeklerin yaklaşık 3 katı çıkması olduğu tablodaki verilerden belirlenmiştir.

Araştırmada çalışanların günlük mola sıklığı sigara kullanan ya da kullanmayanlara göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Veriler tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Çalışanların Sigara İçme Davranışlarına Göre Mola Verme Sıklıkları

Grup	Alt Grup	Günde kaç defa çay/kahve vs. molası veriyorsunuz?				Toplam
		1	2	3	4	
Sigara içme davranışınız nedir?	Hiç içmedim	1	0	2	1	4
		25,0%	0,0%	50,0%	25,0%	100,0%
	Birkaç kere denedim	0	4	7	0	11
		0,0%	36,4%	63,6%	0,0%	100,0%
	Bıraktım	2	4	5	5	16
		12,5%	25,0%	31,3%	31,3%	100,0%
Halen içiyorum	1	62	76	30	169	
	0,6%	36,7%	45,0%	17,8%	100,0%	
Toplam	4	70	90	36	200	
	2,0%	35,0%	45,0%	18,0%	100,0%	

Sigara içen veya içmeyenler arasında mola sıklığının anlamlı farklılaşma gösterip göstermediği uygulanan Ki kare analiziyle araştırılmış, $p=0,001<0,050$ bulunduğundan gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu farklılıkların;

- “Hiç içmedim” diyen grubun %75 inin 3 ve 4 mola vermesi,
- “Birkaç kere denedim” diyen grubun tamamının 2 veya 3 mola vermesi,
- “Bıraktım” diyen grubun %62,6 sının 3 veya 4 mola vermesi,
- “Halen içiyorum” diyen grubun %81,7 sinin 2 veya 3 mola vermesi tablo 6’daki verilerden belirlenmiştir.

Bu bölümde yapılan analizler sonrasında Çalışanların Sigara İçme Alışkanlığı ve Bu Alışkanlığın Deseni için aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Konaklama işletmelerinde çalışanlar arasında sigara içenlerin oranı oldukça yüksektir (%84,5). Sigara içenlerin %95,9’u lise ve üniversite mezunu çalışanlardır. Sigara içenlerin %97’si sigara alışkanlıklarını 25 yaşından önce edinmiştir. Sigara içen çalışanların %60’a yakını sigaraya 18 yaşından önce başlamıştır. Çalışanların gelir düzeyi ile sigaraya başlama yaşı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, gelir arttıkça çalışanlar arasında 18 yaşından önce sigaraya başlama yüzdesinin azaldığı, geliri en üst grupta bu oranın %25’e düştüğü

gözlemlenmiştir. Üstelik 18 yaş öncesinde sigaraya başlayan çalışanlardan %74,2'sinin aylık gelir düzeyi bu araştırmada belirlenen gelir düzeyleri içinde en alt gruptadır. Bu sonuç, düşük gelir grubuna ait çalışanların sigara alışkanlığını daha erken yaşta edindikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Sigara içme sıklığı ve sigara harcamaları kadın ve erkekler arasında kadınlar lehine anlamlı olarak daha az olmaktadır. Yaş grupları, eğitim seviye grupları ve gelir grupları içinde mesai içinde günlük tüketilen sigara sayısı anlamlı bir farklılık göstermezken; gelir, eğitim ve yaş yükseldikçe çalışanların sigara harcamalarının arttığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, gelir, eğitim ve yaş artışında çalışanların görece daha pahalı sigaralar tüketmesinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır.

Erkeklerin mesai saatlerinde kadınlardan daha fazla sayıda ve daha sık aralıklarla sigara içtikleri tespit edilmiş, fakat bir sigarayı ortalama 8-12 dakikada içen kadın yüzdesinin erkeklerin yaklaşık 3 katı çıkması kadınların sigara içerken sohbet ve dinlenme ortamını tercih ettikleri şeklinde yorumlanmıştır. “Hiç içmedim” diyen grubun %75 inin 3 ve 4 mola vermesi, “Halen içiyorum” diyen grubun %81,7'sinin 2 veya 3 mola vermesi ilginç bir veri olarak elde edilmiş, mola sayısının sigara içenler aleyhine fazla olacağı şeklinde bir önyargılı düşüncenin doğru olmadığı bu araştırma kapsamında ortaya çıkmıştır.

2.2.2. Çalışanların Sigara İçme Alışkanlığının Performansa Etkileri

Otel çalışanlarının sigara içme durumuna göre performans düzeylerine olası etkileri konusundaki algılarının tespiti için düzenlenen anket maddesine verilen yanıtların analizi aşağıdadır.

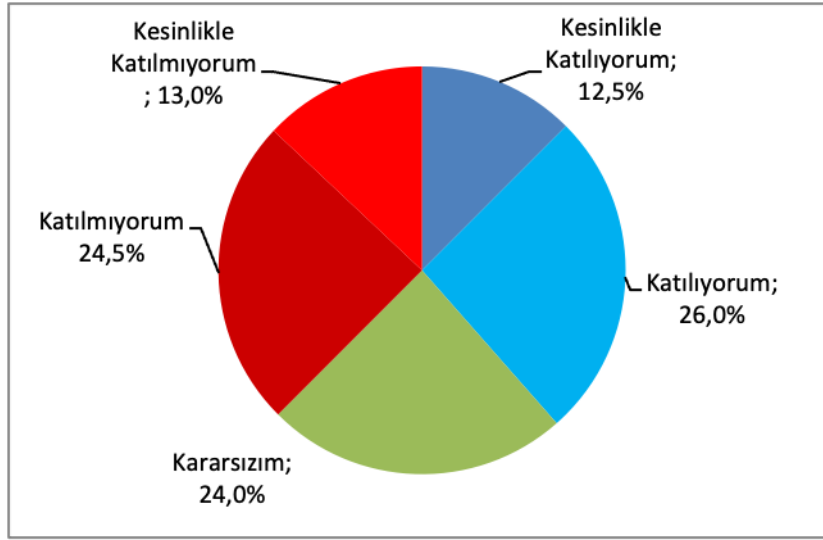
Tablo 7. Çalışanların Sigara-Performans Algısı İle İlgili Maddeye Yanıtlarının Analizi

Grup	Alt Grup	İşyerinde sigara içmediğimde performansım düşüyor.					Toplam
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
Sigara içme davranışınız nedir?	Hiç içmedim	0	0	3	1	0	4
		0,0%	0,0%	75,0%	25,0%	0,0%	100,0%
	Birkaç kere denedim	1	2	1	5	2	11
		9,1%	18,2%	9,1%	45,5%	18,2%	100,0%
	Bıraktım	3	5	2	3	3	16
		18,8%	31,3%	12,5%	18,8%	18,8%	100,0%
	Halen içiyorum	60	41	32	24	12	169
		35,5%	24,3%	18,9%	14,2%	7,1%	100,0%
	Toplam	64	48	38	33	17	200
		32,0%	24,0%	19,0%	16,5%	8,5%	100,0%

Çalışanların sigara içme ile performans arasındaki algılarının incelenmesi için yapılan Ki kare analizinde $p=0,021 < 0,050$ bulunduğundan gruplar arasında bu algıyı destekleyip desteklememe konusunda anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu farklılıkların;

- “Hiç içmedim” diyen grubun” işyerinde sigara içmediğimde performansım düşüyor” şeklindeki yargıya %75 oranla kararsız kalması,
- “Birkaç kere denedim” diyen grubun %63 ten fazla bir oranla bu yargıya katılmaması,
- “Bıraktım” diyen grubun %50’den fazla oranla bu iddiayı desteklememesi,
- “Halen içiyorum” diyen grubun %59,8 inin bu fikri desteklemesi, sadece %21,3’ünün bu iddiaya katılmaması tablo 7’deki verilerden belirlenmiştir.

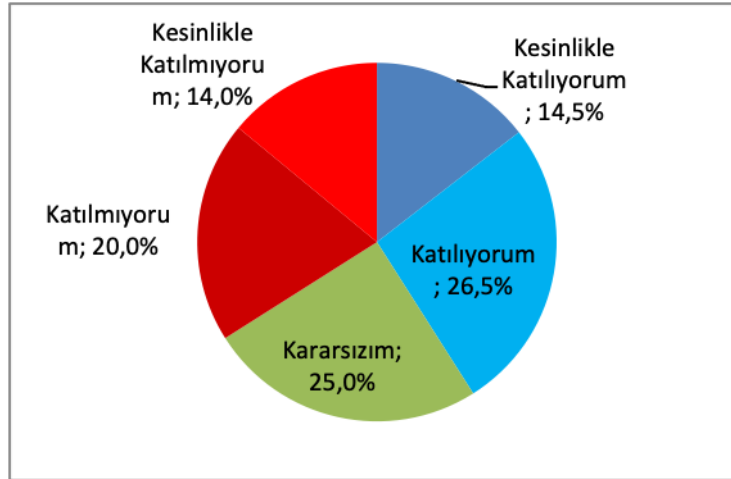
Anketin “Mesai saatlerinde sigara içmeye gittiğimde, sigara içmeyen iş arkadaşlarıma haksızlık yaptığımı düşünüyorum.” sorusuna otel çalışanların verdikleri yanıtların analizinde sigara içme, içmeme, bırakma ya da bir kez içme davranışına göre çalışanların bu yargıya verdikleri yanıtlar arasında anlamlı olarak bir fark bulunmamıştır (Ki kare analizinde $p=0,868 > 0,050$). Bu nedenle tüm çalışanların bu soruya verdikleri yanıtların yüzdeleri, çalışanların ortak görüşünü yansıtmaktadır. Bu soruda oluşan yanıtlar aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 1 Çalışanlar Sigara Molası- Haksızlık İlişisini Nasıl Algılıyor?

Grafik incelendiğinde;

- Çalışanların %37,5 inin bir haksızlık olduğu algısına katılmadıkları,
- Çalışanların %38,5 inin bir haksızlık olduğu algısına katıldıkları,
- Çalışanların %24 ünün bir haksızlık olduğu algısına kararsız kaldıkları ortaya çıkmıştır.

Anketin “Sigaraya ayırdığım zamanın sigara içmeyenlere fazla mesai/izin olarak verilmesini kabul ederim.” maddesine otel çalışanların verdikleri yanıtlar incelenerek çalışanların bu konudaki düşünceleri ortaya çıkartılmıştır. Yapılan Ki kare analizinde $p=0,557 > 0,050$ bulunduğundan demografik gruplar arasında anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle çalışanların bu soruya verdikleri yanıtların yüzdeleri, çalışanların ortak görüşü olarak alınmış, ve grafik 2’de özetlenmiştir.

Grafik 2. Çalışanların “Sigaraya Ayırdığım Zamanın Sigara İçmeyenlere Fazla Mesai/İzin Olarak Verilmesini Kabul Ederim.” Düşüncesi ile İlgili Yargılar

Grafik incelendiğinde;

- Otel çalışanların %41’inin katıldığı,
- Katılmayanların oranının toplamının %34 olduğu,
- Kararsızların oranının %25 oranına ulaştığı görülmektedir.

Bu bölümde yapılan analizler sonrasında Çalışanların Sigara İçme Alışkanlığının Performansa Etkileri hakkında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Ankette çalışanlara “İşyerinde sigara içmediğimde performansımı düşürüyor.” maddesi yöneltilerek sigara içen ve içmeyenlerin kendilerini ve iş arkadaşları hakkında gözlemlerini almak ve değerlendirmek amaç edilmiştir. Bu maddenin analizinde sigara davranışı olarak “Hiç içmedim” diyen grubun “İşyerinde sigara içmediğimde performansımı düşürüyor” yargısına %75 oranla kararsız kalması, %25 oranla katılıyorum

demesi; diğer yandan “Birkaç kere denedim” diyen grubun %63’ten fazla bir oranla bu yargıya karşı çıkması tarafsız gözlemler olarak değerlendirilmiş ve sigara içmeme ile performans düşüklüğü olma arasında bir bağlantı olmadığını gösteren deliller olarak yorumlanmıştır. Diğer yandan, “Halen içiyorum” diyen grubun sadece %59,8’inin bu fikri desteklemesi de “İşyerinde sigara içmediğimde performansımı düşürüyor.” yargısını çalışanların olumlu görmedikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Aynı zamanda “Mesai saatlerinde sigara içmeye gittiğimde, sigara içmeyen iş arkadaşlarıma haksızlık yaptığımı düşünüyorum.” maddesine otel çalışanların verdikleri yanıtların sigara içme, içmeme, bırakma ya da bir kez içme davranışına göre anlamlı olarak farklılaşmamış, çalışanların sadece %38,5 inin bu yargıyı onaylamaları da sigara molası verenlerin işyerinde içmeyenlere haksızlık yaptığı, ya da iş saatlerinde bir eksilme olduğunu desteklemediği, dolayısıyla bir performans kaybı gözlenmediği şeklinde yorumlanmıştır.

Bir önceki maddeyle paralel olarak hazırlanan anketin “Sigaraya ayırdığım zamanın sigara içmeyenlere fazla mesai/izin olarak verilmesini kabul ederim.” maddesine otel çalışanların verdikleri yanıtlar incelenerek çalışanların bu konudaki düşünceleri de alınmıştır. Yapılan analizde sigara içme, içmeme, bırakma ya da bir kez içme davranışına göre anlamlı olarak farklılaşmamış, otel çalışanların sadece %41’inin bu fikre katılıyor olması bu maddede öne sürülen fikrin kabul görmediği, bir haksızlık olduğunun benimsenmediği, dolayısıyla sigara içenlerin işyerinde çalışanlar gözünde performans düşüklüğü oluşturmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

2.2.3. Konaklama İşletmelerinin Sigara Konusunda Uygulamaları

Ankette otel çalışanlarının %38’i işyerlerinde sigara içmek için özel bir alana sahip olduklarını belirtmiştir. Çalışanların konaklama işletmelerinde kendilerine özel sigara içme alanı isteyip istemedikleri konusundaki yanıtları ankette sorgulanan bir diğer başlık olmuştur. Bu madde incelenirken çalışanlar işletmelerinde sigara içmek için özel alan var olan çalışanlar ve işletmelerinde sigara içmek için özel alan olmayan çalışanlar olarak iki bağımsız gruba ayrılmıştır. İlgili analizler Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Çalışanların Otellerde Sigara İçme Alanı Olması Konusundaki Değerlendirmeleri

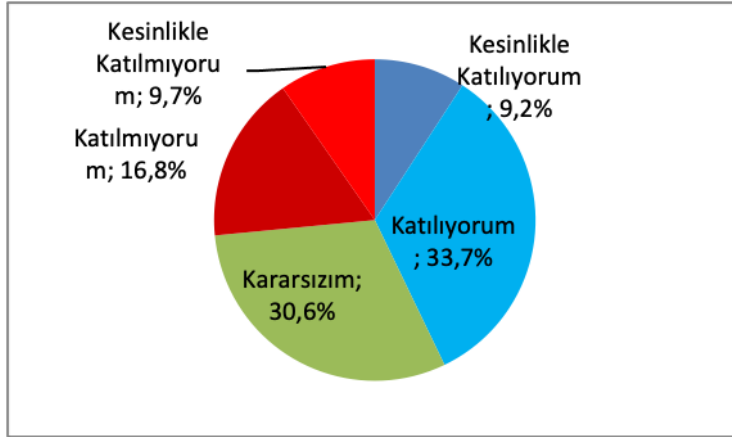
Grup	Alt Grup	Çalıştığım otelde sigara içme alanı mutlaka olmalıdır.					
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
İşletmenizde özel sigara içme alanı var mı?	Hayır	79	34	6	5	0	124
		63,7%	27,4%	4,8%	4,0%	0,0%	100,0%
	Evet	43	19	5	3	6	76
		56,6%	25,0%	6,6%	3,9%	7,9%	100,0%
	Toplam	122	53	11	8	6	200
		61,0%	26,5%	5,5%	4,0%	3,0%	100,0%

Uygulanan Ki kare analizinde $p=0,032 < 0,050$ bulunduğundan gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Tablo 8 incelendiğinde;

- İşletmelerinde sigara içmek için özel alan var olan çalışanlar bu öneriye %81,6 ile katıldıkları,
- İşletmelerinde sigara içmek için özel alan olmayan çalışanlar bu öneriye %92,2 ile katıldıkları görülmektedir.

Anketin “Çalıştığım otelde misafirler sigara içmemden rahatsız oluyorlar.” sorusuna otel çalışanların verdikleri yanıtlar incelenerek çalışanların bu konudaki algıları ortaya çıkartılmıştır. Yapılan Ki kare analizinde $p=0,283 > 0,050$ bulunduğundan gruplar arasında anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle çalışanların bu soruya verdikleri yanıtların yüzdeleri, çalışanların ortak görüşü olarak alınmış, aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 3: Çalışanların “Çalıştığım Otelde Misafirler Sigara İçmemden Rahatsız Oluyorlar.” Algısına Verdikleri Yanıtların Dağılımı

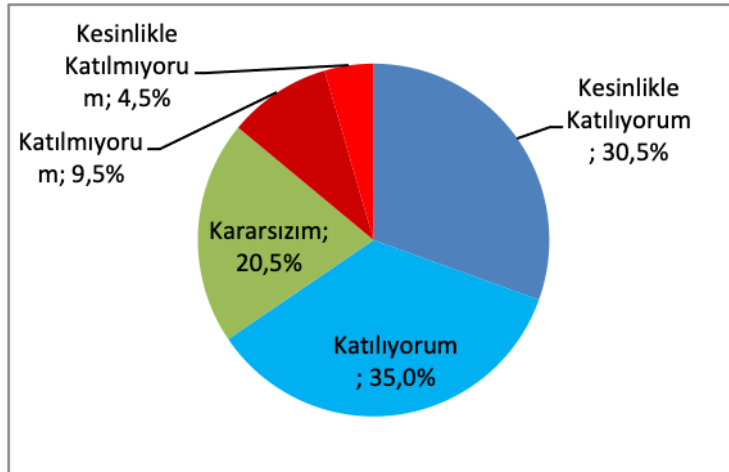

Grafik 3 incelendiğinde;

- Kararsız olanların %30,6 ile oldukça yüksek olduğu,
- Bu algıyı onaylayanların %50 ye ulaşmadığı görülmektedir.

Anketin “İşyeri, çalışanları için sigarayı bıraktırma konusunda teşvik etmesi gerektiğini düşünüyorum.” sorusuna otel çalışanların verdikleri yanıtların Ki kare analizinde $p=0,528 > 0,050$ bulunduğundan demografik gruplar arasında anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı belirlendiğinden çalışanların bu soruya verdikleri yanıtların yüzdeleri, çalışanların ortak görüşü olarak alınmış, aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

Grafik 4. Çalışanların Sigarayı Bıraktırma Konusunda İşyeri Teşviki Fikrini Değerlendirmeleri

Grafik4 incelendiğinde;

Çalışanların “İşyeri, çalışanları için sigarayı bıraktırma konusunda teşvik etmesi gerektiğini düşünüyorum” fikrine ait görüşleri grafikteki verilere göre değerlendirildiğinde;

- Çalışanların %65,5’nin bu fikre katıldıkları,
- Çalışanların sadece %14 ünün bu fikre karşı çıktıkları belirlenmiştir.

Ankette “İşyerinde sigara içme yasağı olsa kabul ederim.” sorusuyla sigara içen veya içmeyenler arasında olası bir sigara yasağına karşı çalışanların tepkisi ölçülmüştür. Veriler aşağıdaki tablo 9’dadır.

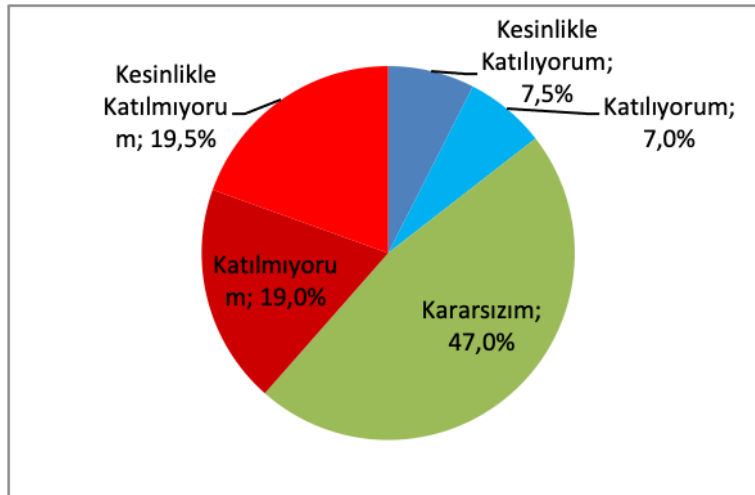
Tablo 9. Çalışanların Konaklama İşletmelerinde Sigara İçme Yasağı Fikri Değerlendirmeleri

Grup	Alt Grup	İşyerinde sigara içme yasağı olsa kabul ederim					Toplam
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
Sigara içme davranışınız nedir?	Hiç içmedim	1	0	2	0	1	4
		25,0%	0,0%	50,0%	0,0%	25,0%	100,0%
	Birkaç kere denedim	3	5	2	0	1	11
		27,3%	45,5%	18,2%	0,0%	9,1%	100,0%
	Bıraktım	6	2	4	3	1	16
		37,5%	12,5%	25,0%	18,8%	6,3%	100,0%
Halen içiyorum	17	31	41	30	50	169	
	10,1%	18,3%	24,3%	17,8%	29,6%	100,0%	
Toplam		27	38	49	33	53	200
		13,5%	19,0%	24,5%	16,5%	26,5%	100,0%

Çalışanların sigara içme davranışına göre sigara yasağına tepkilerinin incelenmesi için yapılan Ki kare analizinde $p=0,022 < 0,050$ bulunduğundan gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Tablo 9 incelendiğinde;

- “Hiç içmedim” diyen grubun sigara yasaklamasına ağırlıklı olarak kararsız kaldığı,
- “Birkaç kere denedim” diyen grubun çoğunlukla bu yasağı olumlu bulduğu,
- “Bıraktım” diyen grubun %50 oranla yasağı desteklediği,
- “Halen içiyorum” diyen grubun %50 den az bir kısmının yasağı karşı çıktığı görülmektedir.

Ankette yukarıdaki maddeyi farklı bir açıdan değerlendiren ikinci bir madde olarak “Çalıştığım otelde sigara içme yasağı gelseydi işten çıkardım.” maddesi de otel çalışanlarına yöneltilmiş, verdikleri yanıtlar Ki kare analizi ile incelenmiş, $p=0,134 > 0,050$ bulunduğundan gruplar arasında anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle, çalışanların bu soruya verdikleri yanıtların yüzdeleri, çalışanların ortak görüşü olarak alınmış, aşağıdaki grafik 5’te özetlenmiştir.

Grafik 5: Çalışanların “Çalıştığım Otelde Sigara İçme Yasağı Gelseydi İşten Çıkardım.” Yargısını Değerlendirmeleri

Grafik5 incelendiğinde;

- Otel çalışanlarının sadece %14,5’inin bu yargıya katıldığı,
- Katılmayanların oranının toplamının %38,5 olduğu,
- Kararsızların oranının %47 ile en yüksek orana ulaştığı görülmektedir.

Çalışanların konaklama işletmelerinde yöneticilerin sigara içilmemesi konusunda titiz davranıp davranmadığı konusundaki yanıtları ankette sorgulanan bir diğer başlık olmuştur. İlgili analizler Tablo 10'dadır.

Tablo 10. Çalışanların Yöneticilerin Sigara İçilmemesi Konusunda Titiz Davranıp Davranmadıkları Konusundaki Değerlendirmelerinin Analizi

Grup	Alt Grup	Yöneticilerin sigara içilmemesi konusunda titiz davrandığını düşünüyorum.					
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Sigara içme davranışınız nedir?	Hiç içmedim	1	2	1	0	0	4
		25,0%	50,0%	25,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Birkaç kere denedim	5	0	1	3	2	11
		45,5%	0,0%	9,1%	27,3%	18,2%	100,0%
	Bıraktım	4	2	7	2	1	16
		25,0%	12,5%	43,8%	12,5%	6,3%	100,0%
Halen içiyorum	18	29	39	58	25	169	
	10,7%	17,2%	23,1%	34,3%	14,8%	100,0%	
Toplam		28	33	48	63	28	200
		14,0%	16,5%	24,0%	31,5%	14,0%	100,0%

Uygulanan Ki kare analizinde $p=0,018 < 0,050$ bulunduğundan gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Tablo 10 incelendiğinde;

- “Hiç içmedim” diyen grubun bu yargıya %75 oranla katıldığı, geri kalanların da kararsız olduğu,
- “Birkaç kere denedim” diyen grupta bu fikre katılmayanlar ile katılanların aynı oranda olduğu,
- “Bıraktım” diyen grupta kararsız oranının %43,8 en yüksek oran olduğu,
- “Halen içiyorum” diyen grubun ilginç bir şekilde bu fikre, yani yöneticilerin sigara içilmemesi konusunda titiz davrandığını fikrine katılanların oranı %27,9 olduğu görülmektedir.

Bu bölümde yapılan analizler sonrasında Konaklama İşletmelerinin Sigara Konusunda Uygulamaları hakkında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Analiz sonuçlarına göre çalışanlar arasında konaklama işletmelerinin sigara içmek için çalışanlara özel bir alan oluşturulmasını yüksek oranda istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuç konaklama işletmelerinin çalışanlar için sigara içilecek özel bir alan oluşturması gerektiği şeklinde yorumlanmıştır. Diğer yandan misafirlerin çalışanların sigara içmesinden rahatsız olup olmadıkları konusunda çalışanlar arasında çok benimsenmemiş olsa da bir algı var olduğu araştırmada ortaya çıkmıştır. Sigara içmek için özel bir alan oluşturulması durumunda çalışanların sigara içme durumunu müşterilerin gözlemesinin sınırlanacağı düşünüldüğünde özel bir alanın müşteri rahatsızlığı konusunda da bir çözüme yol açacağı yorumlanmıştır.

Anket sonucunda çalışanların %60,5 inin “İşyeri, çalışanları için sigarayı bırakma konusunda teşvik etmesi gerektiğini düşünüyorum” fikrini destekledikleri ve ankete katılan çalışanların %84,5 inin sigara içtikleri göz önüne alınarak çalışanlar arasında sigarayı bırakma düşüncesinin azımsanmayacak kadar fazla olduğu, işyerlerinden bu konuda destek bekledikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışanların işyerinde sigara yasağı olması durumunda nasıl bir tepki verecekleri konusunda anket maddelerinin analizine göre sigara içenlerin %28,4 ünün sigara yasağını kabullenebilecekleri, çalışanların sigara yasağı olması durumunda işten ayrılma yargısına katılanların %38,5 gibi yüksek bir oranda olması otel çalışanlarının sigara içme konusunda yasaklamaları kabullenmeyecekleri şeklinde yorumlanmış, bu konuda yasaklama yerine düzenlemeler getirilmesinin daha iyi bir çözüm olabileceği önerilmiştir.

Araştırmada yöneticilerin sigara içilmemesi konusunda titiz davrandıklarını konusunda çalışanların değerlendirmeleri alınmış, verilere göre sigarayı bırakanlarda bu fikre kararsız kalmanın yoğun olduğu, hiç içmeyenlerin bu fikre %75 oranla katıldıkları, sigara içenlerin ise bu fikre sadece 3'te 1'den az oranla katıldıkları görülmüş, bu veriler araştırma yapılan konaklama işletmelerinde sigara konusunda kurumsallaşmış kurallar olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar bütünsel olarak yorumlandığında anket uygulanan konaklama işletmelerinde çalışanların büyük bir bölümünün sigara kullandıkları, sigara içme durumunun lise ve üniversite mezunlarında çok yüksek olduğu, eğitim, gelir ve yaş yüksekliğinin çalışanların sigara harcamalarında artışa sebep olduğu bulunmuştur. İşyerlerinde harcanabilir gelirin faydalı bir şekilde kullanılmasında bir kayıp olarak kabul edilebilecek sigara harcamalarının büyüklüğüne dikkat çekecek bilinçlendirme programlarının uygulanması hem bireysel hem de toplumsal manada kazanç sağlayacak bir çalışma olacaktır.

Kadınların erkeklere oranla daha az sigara içtikleri ortaya çıkmış, ancak, kadınların sigara içmek için kullandıkları zamanın daha fazla olması sigara içme konusunu bir sosyalleşme olarak düşündükleri şeklinde yorumlanmıştır. İşyeri çapında yürütülecek sosyal sorumluluk projelerinde, gönüllü olan kadın çalışanlara sorumluluk verilmesi, mola zamanlarında kısa toplantılarla desteklenmesi; kadınların sosyalleşme ihtiyacını olumlu bir şekilde dönüştürecek uygun bir çözüm olarak görülmektedir.

Çalışanların mola sıklıklarının erkeklerde fazla, mola sürelerinin kadınlarda fazla olduğu ortaya çıkmış, çalışanların çoğunluğunun işletmelerinde sigara içmek için özel bir alan olmadığı, bu durumun konaklama işletmelerinin sigara konusunda kurumsal bir bütünlük gösterememesinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır. Çalışanlar için sigara içme alanı oluşturulması durumunda mola süresi, mola sayısı ve sigara içme sıklığı konularında bir düzenleme olabileceği, özel alan olması durumunda müşterilerin rahatsız olması gibi durumların da azalacağı düşünülmektedir.

Sigara içme ile performans arasında yapılan incelemelerde sigara içenlerin içmedikleri zaman performans düşüklüğü yaşadıklarına dair bir kanıt elde edilememiştir. Diğer yandan araştırmada sigara içmeyen grubun da sigara içenlerde iş kaybı ya da performans düşüklüğü gözlemlendiğine dair bir yargının olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada otel çalışanlarının sigara içmesi durumunda performansta bir değişim olacağı konusunda iddia edilen görüşlerin doğru olmadığı sonucuna varılmıştır. Konaklama işletmelerinde sigara yasağının uygulanmasının çalışanlar tarafından yeterince desteklenmeyeceği, çalışanların bir bölümünün böyle bir kararda iş değiştirebileceği araştırmada bulunan diğer bir sonuç olmuştur.

Sonuçlar, Konya'daki 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmeleri çalışanlarının sigara alışkanlığının iş verimliliği üzerindeki etkisine ilişkin yeni bilgiler sağlamaktadır. Ancak, araştırmanın sınırlamalarının dikkate alınması da önemlidir. Öncelikle uygulama ağırlama endüstrisine örnek teşkil etmektedir. Bu durum diğer sektörlerde yapılacak sigara ve verimlilik araştırmaları için bir kısıtlılık teşkil etmektedir.

Katılımcılar tarafından bildirilen sigara içme durumu, süresi gibi cevaplar bağımsız olarak doğrulanmamıştır. Gelecekteki araştırmalarda bu veriler işveren tarafından bildirilen verilerle karşılaştırılarak doğrulanmalıdır. Yapılan araştırmada çalışanların performans düşüklüğü yaşadıklarına dair bir bulguya rastlanmaması daha derinlemesine araştırma yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Ayrıca, gelecek araştırmalarda sigarayı bırakma eğilimleri ve bir işyeri sigara bıraktırma programına nasıl tepki gösterecekleri ölçülebilir. Farmakoterapi sigara bıraktırma programları sağlıklı bir işgücü oluşturmayı hedefleyen uygulamalardır. İşyerlerine olan maliyetleri, sigara kaynaklı doğrudan ve dolaylı maliyetlerle karşılaştırıldığında oldukça düşük kalmaktadır (Bunn, ve diğerleri, 2006). İşyerlerinde sigara bırakma programları ve tedavi yöntemleri ile ilgili bilgiler özellikle sigara molalarının verildiği alanlarda ve personel giyinme odalarında dikkat çekici bir şekilde posterler ve broşürlerle tanıtılmalıdır. Sigara kullanımı, dünya çapında etkili bir sağlık sorunu ve büyük bir ekonomik külfet oluşturmaktadır. Toplumsal sorumluluk taşıyan her işyeri tarafından gerekli önlemlerin alınması hastalık riskini azaltacak, üretkenliği ve dolayısıyla verimliliği arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- American Cancer Society (2020, Ekim 10). How to Quit Using Tobacco. American Cancer Society: <https://www.cancer.org/content/dam/CRC/PDF/Public/9545.00>. Erişim Tarihi: 03.03.2022
- BBC (2019, Kasım 13). Türkiye, Sigara Nedeniyle Ölüm Oranında Dünya İkincisi! Medikal Akademi: <https://www.medikalakademi.com.tr/grafiklerle-tuerkiyede-sigara-tuetuen-nedeniyle-oluem-oraninda-duenya-ikincisiyiz/> Erişim Tarihi: 03.03.2022
- BePositive (2022). Çalışma Hayatında Sigara Kullanımı ve İş yeri Verimliliği. Be Positive Abrahamson Metodu: <https://www.bepositive.com.tr/calisma-hayatinda-sigara-kullanimi-ve-is-yeri-verimliliği/> Erişim Tarihi: 03.03.2022
- Bunn, W., Stave, G., Downs, K. E., Alvir, J. M., & Dirani, R. (2006). Effect of Smoking Status on Productivity Loss. *JOEM*, 48(10), 1099-1108.
- Burke, R. (2007). Organizational Level Interventions to Reduce Occupational Stressors. *Work and Stres*, 7(1), 77-87.
- Burr, H., Formazin, M., & Pohrt, A. (2016). Methodological and Conceptual Issues Regarding Occupational Psychosocial Coronary Heart Disease Epidemiology. *Scand J Work Environ Health*, 42(3), 251-255.
- DHA (2021, Şubat 10). Corona Virüsünden 4 Kat Daha Ölümcül. *Sözcü Haberler-Sağlık*: <https://www.sozcu.com.tr/2021/saglik/corona-virusunden-4-kat-daha-olumcul-6252651/#:~:text=%E2%80%99CHER%2015%20DAK%C4%B0KADA%20S%C4%B0GARA%20C4%B0%20C3%87EN%202%20K%C4%B0%20C5%9E%20C4%B0DEN%201%20C4%B0%20C3%96L%20C3%9CYOR%E2%80%9D&text=Bizim%20C3%BClkemiz%20i%C>. Erişim Tarihi: 03.03.2022
- Gamperiene, M., Nygård, J. F., Sandanger, I., Wærsted, M., & Bruusgaard, D. (2006). The Impact of Psychosocial and Organizational Working Conditions on the Mental Health of Female Cleaning Personnel in Norway. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*, 1(24), 1-10.
- Head, J., Stansfeld, S. A., & Siegrist, J. (2004). The Psychosocial Work Environment and Alcohol Dependence: A Prospective Study. *Occupational Environmental Medicine*, 61(3), 219-224.
- Jackson II, K. C., Nahoopii, R., Said, Q., Dirani, R., & Brixner, D. (2007). An Employer-Based Cost-Benefit Analysis of a Novel Pharmacotherapy Agent for Smoking Cessation. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 49(4), 453-460.
- Jahn, I., Becker, U., Jöckel, K., & Pohlabein, H. (1995). Occupational Life Course and Lung Cancer Risk in Men. Findings From a Socio-Epidemiological Analysis of Job-Changing Histories in a Case-Control Study. *Soc Sci Med.*, 40(7), 961-975.
- Köylüoğlu, S., Gümrah, A., & İnan, Ü. S. E. (2020). Analysis of the Effect of Expectation Theory on Consumer Behavior with the Mental Accounting Dimension. *Journal of Euromarketing*, 29(1-2), 56-71.
- Kassel, J. D., Stroud, L. R., & Paronis, C. A. (2003). Smoking, Stress, and Negative Affect: Correlation, Causation, and Context Across Stages of Smoking. *Psychological Bulletin*, 129(2), 270-304.
- Krakowiak, E., Sygit, K., Sygit, M., Cipora, E., & Krakowiak, J. (2020). Exposure to Environmental Tobacco Smoke (ETS) among Employees of Hospitality Venues in the Light of Changes in Anti-Tobacco Legislation in Poland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(10), 3691.
- Morikawa, Y., Nakamura, K., Sakurai, M., Nagasawa, S.-Y., Ishizaki, M., Nakashima, M., & Nakagawa, H. (2014). The Effect of Age on the Relationships Between Work-Related Factors and Heavy Drinking. *Journal of Occupational Health*, 56(2), 141-149.
- Nakip, M., & Yaraş, E. (2016). *SPSS Uygulamalı Pazarlama Araştırmalarına Giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ortega, A., Brenner, S.-O., & Leather, P. (2007). Occupational Stress, Coping and Personality in the Police: An SEM Study. *Int. Journal of Police Science & Management*, 9(1), 36-50.
- Rasmussen, S. R., Prescott, E., Sørensen, T. I., & Sogaard, J. (2005). The Total Lifetime Health Cost Savings of Smoking Cessation to Society. *European Journal of Public Health*, 15(6), 601-606.
- Siegrist, J., & Rödel, A. (2006). Work Stress and Health Risk Behavior. *Scandinavian Journal of Work Environment Health*, 32(6), 473-481.
- Sushanthi, S., Doraikannan, S., & Indiran, M. A. (2022). Assessment of Anxiety, Depression and Nicotine Dependence Among Construction Workers in Chennai - a Cross Sectional Study. *Journal of Oral Biology and Craniofacial Research*, 12(2), 263-267.
- Trudel, X., Milot, A., Gilbert-Ouimet, M., Duchaine, C., Guénette, L., Dalens, V., & Brisson, C. (2017). Effort-Reward Imbalance at Work and the Prevalence of Unsuccessfully Treated Hypertension Among White-Collar Workers. *American Journal of Epidemiology*, 186(4), 456-462.
- Walters, G., & Raybould, M. (2007). Burnout and Perceived Organisational Support Among Front-Line Hospitality Employees. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 14(2), 144-156.
- WHO. (2022, Mayıs 24). Tobacco. World Health Organization: <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/tobacco#:~:text=Tobacco%20kills%20more%20than%208,%2D%20and%20middle%2Dincome%20countries>. Erişim Tarihi: 03.03.2022
- World Health Organization. (2008). *WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008: The MPOWER Package*. Geneva, Switzerland: WHO Press.